

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія
ПРАВО
Випуск 50
Том 3

Ужгород-2018

*Журнал включено до переліку наукових фахових видань,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з юридичних дисциплін
(Постанова Президії ВАК України № 205/5 від 08 червня 2005 р.;
проведено перереєстрацію видання, Постанова Президії ВАК України № 105/3 від 08 липня 2009 р.;
проведено повторну перереєстрацію видання,
Наказ МОН України № 793 від 04 липня 2014 р. (додаток № 8).*

*Науковий вісник включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: Бисага Ю.М. – д.ю.н., професор
Заст. гол. редактора: Бєлов Д.М. – д.ю.н., професор
Відповідальний секретар: Рогач О.Я. – д.ю.н., професор
Члени редколегії: Бєдь В.В. – д.ю.н., професор
Бисага Ю.Ю. – к.ю.н., доцент
Білаш О.В. – доктор теології, к.ю.н., доцент
Бобровник С.В. – д.ю.н., професор
Булеца С.Б. – д.ю.н., доцент
Віхляєв М.Ю. – д.ю.н., доцент
Гайнішова Едіта – доктор права, доктор філософії (Словацька Республіка)
Гарагонич О.В. – к.ю.н., доцент
Головко К.В. – к.ю.н., доцент
Гомонай В.В. – к.ю.н., доцент
Греца Я.В. – к.ю.н., доцент
Громовчук М.В. – к.ю.н., доцент
Дзера О.В. – д.ю.н., професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України
Дрозд О.Ю. – д.ю.н., доцент
Жежихова Мартина – к.ю.н., доцент (Словацька Республіка)
Ковач Юліус – д.ю.н., професор (Словацька Республіка)
Колодій А.М. – д.ю.н., професор
Лазур Я.В. – д.ю.н., професор
Лемак В.В. – д.ю.н., професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України
Ленгер Я.І. – к.ю.н., доцент
Марцеляк О.В. – д.ю.н., професор
Мраз Станіслав – д.ю.н., професор (Словацька Республіка)
Палінчак М.М. – д.п.н., професор
Петришин О.В. – д.ю.н., професор, академік Національної академії правових наук України
Рогач Іван – к.ю.н., доцент (Словацька Республіка)
Семерак О.С. – к.ю.н., професор
Севрюков О.П. – д.ю.н., професор (Російська Федерація)
Сідак М.В. – д.ю.н., професор
Скрипнюк О.В. – д.ю.н., професор, академік Національної академії правових наук України
Станіш Пьотр – доктор права, професор (м. Люблін, Республіка Польща)
Ступник Я.В. – к.ю.н., доцент
Фазикош В.Г. – к.ю.н., професор
Чечерський В.І. – к.ю.н., доцент
Ярема В.І. – д.е.н., професор

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 6 від 21.06.2018 року.**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB № 21500-11300P,
видане Державною реєстраційною службою України 24.11.2014 р.

Офіційний сайт видання: www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА;

ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ.....7

Давидов Д.О. ПРИНЦИПИ ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ..... 7

Даниленко Д.В. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МІЖДЕРЖАВНОЇ УНІФІКАЦІЇ..... 13

Лакійчук Я.О. ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРЕВЕНТИВНИЙ ЗАХІД»..... 17

Медведенко С.В. ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ..... 21

Сапунов Д.В. АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ»..... 25

Турковський О.Я. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТИМОНОПОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ..... 29

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО..... 33

Деркач А.Л. ПРОГРАМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
КОНСТИТУЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ..... 33

Мірошніченко Ю.Р. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЦІННОСТІ
В МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ..... 39

РОЗДІЛ 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС;

СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО..... 43

Арсірій Р.О. ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ..... 43

Вилков С.В. ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА
НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ..... 48

Добкіна К.Р. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ЯКІ ВСТУПАЮТЬ У ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ДЛЯ ДАЧІ ВИСНОВКУ
ПО СПРАВІ (НА ПРИКЛАДІ ЦПК УРСР 1964 РОКУ)..... 52

Кандасва Д.Р. ГЕНЕЗИС РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ІПОТЕЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ..... 58

Крилов Д.В. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ЯК ОКРЕМОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ..... 61

Майданевич Г. ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК ПРАВОВИЙ ОБОВ'ЯЗОК
СУБ'ЄКТІВ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ..... 65

Путятю Г.В. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕЦЕНАТСТВА В УКРАЇНІ..... 68

Романенко М.В. ФІНАНСОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПО ВИПЛАТІ АЛІМЕНТІВ
НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ ОСОБОЮ, ЯКУ ПОЗБАВЛЕНО БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ..... 72

Савицький Я.Ф. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ
АПЕЛЯЦІЙНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ В УКРАЇНІ..... 75

РОЗДІЛ 4

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС..... 79

Мороз А.М. ГАРАНТІЙНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПІДРЯДНИКА:
ОГЛЯД ВИМОГ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА..... 79

Потіп М.М. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ПРИВАТИЗАЦІЇ..... 86

Шеховцов В.В. ПРАВА КОРИСТУВАЧІВ ОБ'ЄКТАМИ ТВАРИННОГО СВІТУ..... 91

РОЗДІЛ 5

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....95

Панченко М.В. ЗАГАЛЬНОПРАВОВІ ПРИНЦИПИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....95

Теслікова І.І. ПЕРЕВЕДЕННЯ НА ІНШУ ПОСТІЙНУ РОБОТУ
ЯК ОДНА ІЗ ГАРАНТІЙ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ, НЕВІДПОВІДАЮЧИМ
ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я ЗАЙМАНІЙ ПОСАДИ ЧИ ВИКОНУВАНІЙ РОБОТІ.....99

РОЗДІЛ 6

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО.....103

Кузьменко О.В., Стефанчук М.М., Чорна В.Г. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ
ЩОДО ОПОДАТКУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ.....103

Оксюта О.Г. РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ АКТІВ
У СИСТЕМІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА.....108

Князєв С. В. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ
З ПИТАНЬ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ.....112

Шаповалова І.С. ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ ПРИ ПРИЗНАЧЕННІ ЕКСПЕРТИЗИ.....117

РОЗДІЛ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО121

Артемченко Я.В. ІМПЕРАТИВНИЙ ТА ДИСПОЗИТИВНИЙ МЕТОДИ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КІБЕРБЕЗПЕКИ
НАЦІОНАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ.....121

Баско А.В. НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОНЯТЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ТА ЙОГО СИСТЕМИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.....124

Бурлака І.С. ДО ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА,
ЩО ВИЗНАЧАЄ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ
МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ
У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ.....130

Вовчук Т.М. СУБ'ЄКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ І СВОБОД ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА УЧАСНИКІВ
БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СИСТЕМА.....134

Вороновська К.О. РОЛЬ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПОДАТКУ
ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОБҐРУНТОВАНOSTІ ОПОДАТКУВАННЯ139

Давидова Н.В. МЕТОД ПЕРЕКОНАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОПАГАНДИ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ.....144

Дубовик В.Б. ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ
СПЕЦІАЛЬНОЇ МОНІТОРИНГОВОЇ МІСІЇ ОБСЄ В УКРАЇНІ
ТА ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В АР КРИМ.....147

Кабанова І.А. ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА
ВИНИКНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ
СУБ'ЄКТІВ МИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН.....153

Коваль М.В. ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД
ФУНКЦІОНУВАННЯ МИТНИЦЬ.....157

Комірчий П.О. СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ
ПЕРСОНАЛУ ОРГАНУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ.....161

Комісаров С.А. ОЗНАКИ ПРОСТУПКУ ПРОТИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ.....165

CONTENTS

SECTION 1

THEORY AND HISTORY OF THE LAW AND THE STATE;

HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL DOCTRINES.....7

Davydov D.O. PRINCIPLES OF PROCESSOAL LEGAL MODE:

THEORETICAL ANALYSIS.....7

Danylenko D.V. SCIENTIFIC APPROACHES TO DEFINING INTERSTATE UNIFICATION.....13

Lakiichuk Ya.O. TO THE PROBLEM OF DEFINING THE TERM "PREVENTIVE MEASURE".....17

Medvedenko S.V. CONCEPT AND STRUCTURE OF SOCIAL INTERACTION.....21

Sapunov D.V. ANALYSIS OF THE CONCEPT OF "FITNESS ACTIVITIES".....25

Turkovskyi O.Ya. THEORETICAL FOUNDATIONS

OF ANTITRUST POLICY IN UKRAINE.....29

SECTION 2

CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW.....33

Derkach A.L. PROGRAM REGULATION OF THE DEVELOPMENT

OF CONSTITUTIONAL MECHANISMS FOR THE HUMAN RIGHTS' PROTECTION.....33

Miroshnichenko Yu.R. CONSTITUTIONAL AND LEGAL VALUES

IN THE MECHANISM OF PROTECTION OF THE CONSTITUTIONAL SYSTEM.....39

SECTION 3

CIVIL LAW AND CIVIL PROCESS;

FAMILY LAW; INTERNATIONAL PRIV.....43

Arsirii R.O. CONTENT OF INFORMATION AND LEGAL SUPPORT

OF THE ACTIVITY

OF ADMINISTRATIVE COURTS IN UKRAINE.....43

Vylkov S.V. PRINCIPLES OF REALIZATION

OF THE RIGHT TO FREE LEGAL AID.....48

Dobkina K.R. PROCEDURAL POSITION OF PUBLIC AUTHORITIES GETTING INTO

CIVIL PROCEDURE FOR THE MAKING CONCLUSION BY THE CASE

(BY THE EXAMPLE OF THE URSR CIVIL PROCEDURE CODE 1964).....52

Kandaieva D.R. THE GENESIS OF THE DEVELOPMENT OF CIVIL LAW

REGULATION OF MORTGAGE LEGAL RELATIONS IN UKRAINE.....58

Krylov D.V. CONCEPT AND ESSENCE OF PUBLIC-SERVICE ACTIVITY OF THE STATE

FISCAL SERVICE OF UKRAINE AS A SEPARATE FUNCTION OF THE STATE.....61

Maidanavych H. EXECUTIVE SUMMARY OF JUDICIAL DECISION

AS THE LEGAL OBLIGATION OF SUBJECTS OF EXECUTIVE PROCEEDINGS.....65

Putiato H. V. PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF PATRONAGE IN UKRAINE.....68

Romanenko M.V. FINANCIAL OBLIGATIONS TO PAY ALIMONY

BY A PERSON DEPRIVED OF PARENTAL RIGHTS.....72

Savytskyi Ya.F. THE QUESTION OF DETERMINING THE LEGAL STATUS

OF COMMERCIAL COURTS OF APPEAL IN UKRAINE.....75

SECTION 4

ECONOMIC LAW; ECONOMIC PROCEDURAL LAW.....79

Moroz A.M. CONTRACTOR WARRANTY OBLIGATIONS:

OVERVIEW OF APPLICABLE LAW REQUIREMENTS.....79

Potip M.M. CLASSIFICATION OF PUBLIC GOVERNANCE PRINCIPLES

IN THE FIELD OF PRIVATIZATION.....86

Shekhovtsov V.V. RIGHTS OF USERS BY OBJECTS OF THE ANIMAL WORLD.....91

SECTION 5

LABOUR LAW; SOCIAL SECURITY LAW..... 95

Panchenko M.V. GENERAL LEGAL PRINCIPLES OF FUNCTIONING
OF LEGAL MECHANISM OF PROVIDING DECENT WORK OF CIVIL SERVANTS.....95

Teslikova I.I. TRANSFER TO ANOTHER PERMANENT JOB AS ONE
OF THE GUARANTEES FOR EMPLOYEES WHO ARE NOT FIT
FOR THEIR OCCUPATIONAL HEALTH OR WORK STATUS.....99

SECTION 6

INTERNATIONAL LAW..... 103

Kuzmenko O.V., Stefanchuk M.M., Chorna V.H. STATE CONTROL OVER TAXATION
OF FOREIGN INVESTMENT BY INTERNATIONAL CORPORATIONS..... 103

Oksiuta O.H. THE ROLE OF INTERNATIONAL LEGAL ACTS IN THE SYSTEM
OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF ADMINISTRATIVE JUSTICE.....108

Kniaziev S. V. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ
З ПИТАНЬ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ..... 112

Shapovalova I.S. THE PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
OF CONDUCTING COVERT INVESTIGATIVE (INQUIRY) ACTIVITIES RELATED
TO THE INTERFERENCE WITH PRIVATE COMMUNICATION.....117

SECTION 7

ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS;

FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW..... 121

Artemenko Ya.V. IMPERATIVE AND DISPOSITIVE METHODS OF ADMINISTRATIVE LAW
IN PROVIDING CYBERSECURITY WITH THE NATIONAL SYSTEM..... 121

Basko A.V. AREAS OF MODERNIZATION OF THE CONCEPTS
OF LOCAL SELF-GOVERNMENT AND ITS SYSTEM
IN THE UKRAINIAN LEGISLATION.....124

Burlaka I.S. ON THE PROBLEM OF IMPROVING ADMINISTRATIVE LEGISLATION,
WHICH DEFINES THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL BASIS
OF INTERACTION BETWEEN THE STATE MIGRATION SERVICE
OF UKRAINE AND LAW ENFORCEMENT AGENCIES IN THE FIELD
OF COMBATING ILLEGAL MIGRATION.....130

Vovchuk T.M. SUBJECTS OF STATE POLICY IMPLEMENTATION ON THE IMPLEMENTATION
OF THE RIGHTS AND FREEDOMS OF WAR VETERANS AND PARTICIPANTS
OF MILITARY ACTION IN UKRAINE: CLASSIFICATION AND SYSTEM.....134

Voronovska K.O. ROLE OF ECONOMIC AND LEGAL NATURE
OF A TAX WHILE ENSURING THE ECONOMIC GROUNDING OF TAXATION.....139

Davydova N.V. THE PERCEPTION METHOD AS A MECHANISM
FOR PROVIDING ROAD SAFETY PROMOTION..... 144

Dubovyk V.B. LEGAL MECHANISMS OF INTERACTION BETWEEN
THE SPECIAL MONITORING MISSION OF OSCE AND MISSION
OF PRESIDENT OF UKRAINE IN THE AR CRIMEA.....147

Kabanova I.A. LEGAL PERSONALITY AS A PREREQUISITE
FOR THE EMERGENCE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS
OF SUBJECTS OF CUSTOMS RELATIONS.....153

Koval M.V. CONTENT AND ESSENCE OF THE ADMINISTRATIVE
AND LEGAL BASES OF THE FUNCTIONING OF CUSTOMS.....157

Komirchyi P.O. STRUCTURE OF THE ADMINISTRATIVE
AND LEGAL STATUS OF PUBLIC SERVICE BODIES
IN THE LAW ENFORCEMENT FIELD OF UKRAINE.....161

Komissarov S.A. FEATURES OF MISCONDUCT AGAINST PUBLIC ORDER.....165

ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

CONCEPT AND STRUCTURE OF SOCIAL INTERACTION

Медведенко С.В.,
аспірант

Одеського державного університету внутрішніх справ

Стаття присвячена дослідженню природи соціальної взаємодії, її впливу на формування та розвиток суспільства. Для реалізації дослідження автором проведено аналіз та порівняння визначення понять та особливостей взаємодії, соціальної взаємодії, що пропонуються науковцями в залежності від галузі науки чи специфіки наукового пошуку. Звернуто увагу на те, що в основі соціальної взаємодії завжди знаходиться певний інтерес (особистий або спільний), який є тим фактором, що спонукає суб'єктів до взаємодії. Під час взаємодії між суб'єктами встановлюються та розвиваються соціальні зв'язки, сутністю яких є обмін інформацією в будь-якому вигляді, її сприйняття та зворотний зв'язок (реакція на отриману інформацію). Розглянуто структуру соціальної взаємодії. Встановлено, що процес взаємодії завжди супроводжується взаємним впливом її учасників один на одного. Зауважено, що в залежності від підстав, які призвели до взаємодії вона може мати як позитивний характер (кооперація) так і негативний характер (конфлікт). Розглянуто різновиди взаємодії в залежності від підстав, кількості суб'єктів, тривалості, виду зв'язку між суб'єктами, в залежності від сфери, тощо. Відмічено провідну роль взаємодії в системі державного управління. Зроблено висновок, що соціальна взаємодія є процесом, в основі якого знаходиться обмін інформацією, наявність зворотного зв'язку між її суб'єктами, їх взаємний вплив, задля досягнення визначеної мети чи реалізації особистого або спільного інтересу суб'єктів взаємодії. Встановлення та розвиток нескінченної чисельності зв'язків між суб'єктами є одним з факторів, що забезпечують формування та розвиток суспільства і держави. Наголошено на тому, що однією із складових соціальної взаємодії є комунікація, яка відбувається в різних формах, включаючи використання невербальних засобів (жести, знаки) та може мати мотивуючу, інформуючу або інструктуючу спрямованість.

Ключові слова: взаємодія, соціальна взаємодія, суб'єкт, суспільство, державне управління, комунікація.

Статья посвящена исследованию природы социального взаимодействия, ее влияния на формирование и развитие общества. Для реализации исследования автором проведен анализ и сравнение определения понятий и особенностей взаимодействия, социального взаимодействия, предлагаемых учеными в зависимости от отрасли науки или специфики научного поиска. Обращено внимание на то, что в основе социального взаимодействия всегда находится определенный интерес (личный или общий), который является тем фактором, побуждающим субъектов к взаимодействию. При взаимодействии между субъектами устанавливаются и развиваются социальные связи, сущностью которых является обмен информацией в любом виде, ее восприятие и обратная связь (реакция на полученную информацию). Рассмотрена структура социального взаимодействия. Установлено, что процесс взаимодействия всегда сопровождается взаимным влиянием ее участников друг на друга. Замечено, что в зависимости от оснований, которые привели к взаимодействию она может иметь как положительный характер (кооперация), так и отрицательный характер (конфликт). Рассмотрены разновидности взаимодействия в зависимости от оснований, количества субъектов, продолжительности, вида связи между субъектами, в зависимости от сферы и тому подобное. Отмечено ведущую роль взаимодействия в системе государственного управления. Сделан вывод, что социальное взаимодействие является процессом, в основе которого находится обмен информацией, наличие обратной связи между ее субъектами, их взаимное влияние, для достижения определенной цели или реализации личного или общего интереса субъектов взаимодействия. Установление и развитие бесконечной численности связей между субъектами является одним из факторов, обеспечивающих формирование и развитие общества и государства. Отмечено, что одной из составляющих социального взаимодействия является коммуникация, которая происходит в различных формах, включая использование невербальных средств (жесты, знаки) и может иметь мотивирующую, информирующую или инструктирующую направленность.

Ключевые слова: взаимодействие, социальное взаимодействие, субъект, общество, государственное управление, коммуникация.

The article is devoted to the study of the nature of social interaction, its influence on formation and development of society. For the research realization, the author analyzed and compared the concepts' definition and interaction features, social interaction, proposed by scientists depending on science branch or specifics of scientific research. It is pointed that the basis of social interaction is always a certain interest (personal or general), which is the factor that encourages subjects to interact. During the interaction between subjects, social connections are established and developed, the essence of which is exchange of information in any form, its perception and feedback (reaction to the received information). The structure of social interaction is considered. It is established that the process of interaction is always accompanied by the mutual influence of its participants on each other. It is noted that depending on reasons that led to the interaction, it can have both a positive nature (cooperation) and a negative nature (conflict). Varieties of interaction are considered depending on reasons, quantity of subjects, duration, type of communication between subjects, depending on the sphere etc. The leading role of interaction in the public administration system is mentioned. It is concluded that social interaction is a process based on the exchange of information, the presence of feedback between its subjects, their mutual influence, to achieve a certain goal or realization of personal or common interest of the interaction's subjects. Establishing and developing an infinite amount of links between subjects is one of the factors that ensure formation and development of society and state. It is emphasized that one of the components of social interaction is communication. Communication takes place in various forms, including the use of non-verbal means (gestures, signs) and may have a motivating, informing or instructive orientation.

Key words: communication, interaction, public administration, social interaction, society, subject,

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси, що відбуваються в світі спричиняють для нашої країни необхідність досягати міжнародних стандартів в різних сферах життя, зокрема й покращувати взаємодію держави та суспільства в процесі реалізації завдань, що стоять перед нею. Розвиток, життєздатність держави та суспільства ґрунтується на постійній взаємодії та співпраці окремих його індивідів, груп, спільнот задля досягнення спільних цілей, реалізації інтересів самостійно або за допомогою членів суспільства або самого суспільства.

Стан дослідження. Питання соціальної взаємодії, її ролі в розвитку та становленні суспільства та держави стали предметом наукового пошуку ряду науковців, серед яких: Бандурка О. М., Дворецька Г. В., Коропатов О. М., Ковальова О. В., Лукашевич М. П., Московець В. І., Наумкін Ю. В., Плішкін В. М., Сибірна Р. І., Ярмачі Х. П. та ряд інших. І хоча соціальна взаємодія та окремі її аспекти досліджувалися представниками різних галузей науки, але враховуючи процеси розвитку та змін у суспільстві, технічний, кеїрнетичний прогрес, вимоги сьогодення **метою статті** є подальше дослідження природи соціальної взаємодії, та її ролі у функціонуванні та розвитку суспільства.

Суспільство є особливою соціальною системою, яка складається з осіб (індивідів) їх соціально значущих дій, а також відносин, взаємодії, що складаються між ними. Саме наявність соціальних дій осіб, взаємодії між ними забезпечують функціонування суспільства.

В залежності від галузі існує ряд понять взаємодії. Так у психологічному словнику вона визначається як процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємну обумовленість та зв'язок. Взаємодія виступає як інтегруючий фактор, що сприяє утворенню структур. Особливістю взаємодії є її причинна обумовленість. Кожна із взаємодіючих сторін виступає як причина іншої та як наслідок одночасного зворотного впливу протилежної сторони, що в результаті обумовлює розвиток об'єктів і їх структур [1].

Як філософська категорія, взаємодія відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість, зміну стану, взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого. Взаємодія являє собою вид безпосередніх або опосередкованих, зовнішніх або внутрішніх відносин, зв'язків. Властивості об'єкта можуть проявитися і бути пізнаними тільки у взаємодії з іншими об'єктами [2].

З точки зору менеджменту взаємодія – це процес безпосереднього чи опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємні зумовленість і зв'язок [3].

Соціологія розглядає взаємодію, з одного боку, як форму соціального зв'язку, характерною рисою якої є глибока і тісна координація системи дій принаймні двох суб'єктів, дії яких направлені один на одного та викликають зворотну реакцію. З іншого – як систему соціального управління, як складову з двох підсистем: регулюючої (керуючої) – суб'єкт управління

та регульованої (керованої) – об'єкта управління і визначає процес управління як конкретний управлінський вплив суб'єкта на об'єкт заради досягнення певної мети.

Соціальне управління спрямоване на упорядкування, погодження колективних дій людей щодо досягнення спільної мети [4, с. 11]. В рамках соціального управління, на думку Наумкіна Ю. В. взаємодією є систематичне, стійке виконання дій, спрямованих на те, щоб викликати відповідну реакцію партнера, яка, у свою чергу, породжує реакцію у того хто здійснює вплив [5, с. 5].

Різновидом соціального управління є державне управління. У державному управлінні взаємодія має два напрямки: 1) внутрішньоструктурний, при якому взаємодія є системою взаємозв'язків та відносин між підрозділами чи працівниками органу, або між різними державними органами. Цей вид взаємодії направлений на розподіл повноважень, координацію, узгодження, виконання управлінських заходів, реалізацію поставлених державою завдань; 2) зовнішній, при цьому напрямку взаємодія являє собою систему дій та зв'язків між органами держави та суспільством, громадами, громадянами. Цей вид взаємодії реалізується як через владний вплив так і через співробітництво, а його метою є досягнення спільних, взаємовигідних цілей. Це особливо характерно для правоохоронної сфери, де без взаємодії суспільства та держави не можливо досягнути вагомих тривалих позитивних результатів. Зовнішній напрямок взаємодії реалізується через систему прямих (суб'єкт – об'єкт) та зворотніх (об'єкт – суб'єкт) зв'язків. Прямий зв'язок – це, як правило управлінський вплив зверху вниз. Зворотній зв'язок є відгуком на вплив, або отриману інформацію. Він дозволяє оцінити реакцію об'єкта, ефективність управлінського впливу. Важливість зворотнього зв'язку полягає в тому, що взаємодія без його використання, без врахування реакції, думки другої сторони залишатиметься односторонньою і незавершеною. Взаємодія виступаючи постійним, всебічним зв'язком, як між державними органами, так і між державою та суспільством, допомагає забезпечити ефективне функціонування системи державного управління.

На думку Городяненка В. Г. взаємодією є (взаємодія- це) будь-яка поведінка індивіда чи групи індивідів, які мають значення для інших індивідів і груп індивідів або суспільства в цілому в даний момент і в майбутньому, а результатом соціальної взаємодії стає встановлення соціальних відносин між її суб'єктами [6, с. 5].

Коропатов О. М. зазначає, що «у практичному сенсі важливо розглядати взаємодію як процес взаємовпливу та взаємодоповнення діяльності суб'єктів» [7, с. 15].

Як відмічає Дворецька Г. В. «Соціальними взаємодіями є взаємозумовлені соціальні дії, пов'язані причинною залежністю, за якої дії одного суб'єкта є одночасно причиною і наслідком відповідних дій інших суб'єктів» [8]. Підтримую думку науковця що соціальна взаємодія є формою соціальних зв'язків,

що реалізуються в обміні діяльністю, інформацією, досвідом, здібностями, уміннями, навичками та у взаємному впливі людей та соціальних спільнот, а в її основі знаходяться спільність чи розбіжність поглядів, інтересів та однакові цілі.

Також, на нашу думку, влучним є визначення соціальної взаємодії, яке запропоновано в економічній енциклопедії, де вона визначена як «вид соціального зв'язку, в процесі якого відбувається взаємовплив та взаємозумовленість окремих соціальних явищ і процесів, внаслідок чого вони змінюються, взаємопроникають один в одного і формують єдину цілісну систему» [9]. Слід зазначити, що взаємодія передбачає узгодження цілей і об'єднання зусиль всіх суб'єктів задля досягнення спільної мети, а її основними ознаками є узгодженість та скоординованість діяльності [10, с. 141].

До структури соціальної взаємодії належать: суб'єкти, їх зв'язок (взаємні дії), правила, за якими вона відбувається та мета цієї діяльності. У свою чергу механізм соціальної взаємодії складають: суб'єкти взаємодії; зміни, викликані їх діями; вплив цих змін на інших суб'єктів; та реакція суб'єктів, на яких була спрямована дія.

На думку Московця В.І., взаємодія відбувається лише за наявності: суб'єктів та об'єкта взаємодії, норм і правил поведінки суб'єктів у процесі взаємодії, зацікавленість обох суб'єктів в оволодінні об'єктом або впливом на нього; наявність контакту між суб'єктами, у результаті якого налагоджуються постійні відносини [11].

Отже, взаємодія є взаємним зв'язком між суб'єктами, їх впливом один на одного для досягнення певної спільної мети чи відповідних цілей.

Ключовим елементом соціальної взаємодії є особа, індивід без активних дій якого взаємодія неможлива. Соціальна взаємодія виникає лише між суб'єктами – особами чи групами осіб і неможлива між суб'єктом та об'єктом – предметом матеріального світу.

Наступною складовою є дія. Дія, на думку Аристотеля, є категорією, яку можливо застосовувати для класифікації дійсності матеріального світу. Аристотель розглядав поняття дії комплексно: з одного боку визначав її як діяльність, практику «*praxis*» (практика, діяльність) «*to poiein*» (діяти), чим відмічав її спрямованість на досягнення певного результату, з іншого як «*ergon*» (справа, діло) [12].

Але не кожна дія в результаті породжує взаємодію, а лише та, яка направлена на досягнення спільного результату, або потребує зустрічних дій (допомоги) з боку інших осіб. Такі дії отримали назву «соціальні дії». На думку М. Вебера соціальною є дія, яка «за своїм сенсом, що вкладає в неї діючий індивід чи група, орієнтована на відповідну поведінку інших співучасників взаємодії, тобто на певні очікування» [8].

В залежності від мотивації М. Вебер пропонує поділяти соціальні дії на цілераціональні, ціннісно-раціональні, афективні, та традиційні. Цілераціональні дії базуються на очікуванні певної пове-

дінки від інших суб'єктів та використання цього очікування для досягнення своєї раціональної мети (цілі). В свою чергу ціннісно-раціональні дії базуються на вірі в самодостатню релігійну, естетичну чи іншу цінність певної поведінки, незалежно від її наслідків. Афективні дії, це в першу чергу емоційні дії, обумовлені афектом чи емоційним станом особи. Традиційні ж дії базуються на тривалих звичках. Слід відмітити, що зазначена класифікація не є вичерпною. Незалежно від підґрунтя всі соціальні дії спрямовані на досягнення певного соціального результату та є складовими соціальної взаємодії. Відміною рисою соціальної взаємодії є наявність взаємного впливу суб'єктів та їх дій, наявність між ними зворотнього зв'язку. В процесі соціальної взаємодії відбувається спілкування, обмін інформацією, досвідом, знаннями, тобто дія одного суб'єкта породжує у відповідь дію від іншого суб'єкта.

У соціальній взаємодії завжди має місце взаємний вплив її учасників один на одного. В залежності від підстав, що спонукали до взаємодії між суб'єктами можливо науковці виділяють наступні її різновиди: кооперацію, конкуренцію, суперництво та конфлікт.

На латині кооперація (*cooperatio*) означає співробітництво, спільні дії осіб направлені на досягнення єдиної мети

На думку Дворецької Г.В. кооперація є взаємодією індивідів чи груп, об'єднаних вирішенням спільних завдань. Вона виникає там і тоді, де і коли стає явною перевага об'єднаних зусиль над індивідуальними, а також передбачає поділ праці. [8].

В процесі кооперації спільні дії осіб, груп осіб, організацій координуються, узгоджуються, що допомагає досягнути поставленої мети швидше та меншими затратами часу, а отже кооперація є тією формою соціальної взаємодії, яка забезпечує ефективне та оперативне досягнення спільних цілей.

Конкуренція виникає на межі зіткнення однакових інтересів. Вона є процесом змагання в боротьбі за одні й ті самі обмежені ресурси. Як правило поняття конкуренції пов'язують із сферою економіки, але конкуренція має місце і в інших сферах. Конкуренція з одного боку може мати мотивуючий вплив, а з іншої, у разі низької самооцінки суб'єкта, може його пригнічувати. Як форма соціальної взаємодії конкуренція забезпечує розвиток суспільних відносин та покращення соціально-культурного рівня, але в ряді випадків може сприяти розвитку недовіри, підозрілості між суб'єктами, призводити як до матеріальних втрат так і до моральних чи фізичних травм. Отже конкуренція має як позитивний так і негативний вплив на суспільні відносини.

Якщо конкуренція це боротьба за отримання певних ресурсів та благ, то суперництво є боротьбою за визнання досягнень чи отримання статусу.

Конфлікт є «активною протидією протилежно спрямованих цілей, інтересів, позицій, думок чи поглядів опонентів або суб'єктів взаємодії; сприйняття несумісності дій або цілей» [13].

Відповідно до визначення, яке міститься в академічному тлумачному словнику української мови кон-

фліктом є зіткнення протилежних інтересів, думок, поглядів; серйозні розбіжності чи гостра суперечка [14, с. 274].

Конфлікт, як форма взаємодії, може мати як позитивний так і негативний вплив. З одного боку конфлікт допомагає поглянути на проблему з різних точок зору та знайти найефективніший варіант її розв'язання, з іншого він може призводити до найгірших негативних наслідків для всіх учасників [15].

Соціальну взаємодію можливо класифікувати і за рядом інших критеріїв: 1) за кількістю суб'єктів взаємодії поділяється на: соціальну взаємодію мікрорівня (між індивідами, між індивідом і групою) та макрорівня (між групами, спільнотами); 2) за часом дії виділяють: одноразову, тимчасову та тривалу; 3) за взаємозв'язком між учасниками поділяють на безпосередню та опосередковану; 4) за формою: вербальна, фізична, конклюдентна; 5) за статусом: між рівними (фізичні особи) та нерівними учасниками (фізична особа – особа, наділена державно-владними повноваженнями); 6) за сферою: сімейна, професійна, економічна, політична, релігійна, правоохоронна та інші.

Деякі науковці вважають, що «спосіб взаємодії складається, як правило, з наступних аспектів:

- 1) передача інформації;
- 2) отримання інформації;
- 3) реакція на отриману інформацію;
- 4) перероблення інформації;
- 5) одержання переробленої інформації;
- 6) реакція на цю інформацію» [16, с. 151].

Але, на нашу думку, зазначене є не способом, а процесом взаємодії, в свою чергу «аспекти» є стадіями процесу взаємодії, до яких пропонується додати аналіз отриманої інформації та її застосування (використання).

Невід'ємною складовою соціальної взаємодії є комунікація – процес обміну інформацією між двома або більше суб'єктами (особами або групами осіб) шляхом використання вербальних і невербальних засобів для передачі та отримання інформації. Комунікація може відбуватися в усній, письмовій та конклюдентній формах, або з використанням невербальних засобів (жести, знаки). За спрямова-

ністю виділяють мотивуючу, інформуючу та інструктуючу комунікацію.

Процес комунікації потребує:

- наявність двох сторін, а саме: відправника, який виробляє, формує та передає інформацію, отримувача, який приймає, адресовану йому інформацію;
- інформацію чи повідомлення, що необхідно передати;
- канал комунікації – спосіб та засоби, якими буде передана інформація;
- зворотній зв'язок – можливість отримання реакції на адресовану отриману інформацію.

Отже комунікація виступає інформаційним зв'язком між суб'єктами взаємодії. На нашу думку комунікація є ключовою складовою без якої взаємодія неможлива, адже без обміну інформацією у будь-якому вигляді суб'єкти не можуть взаємодіяти.

Висновки. Активний та своєчасний обмін інформацією є тим фактором, який забезпечує ефективність взаємодії між суб'єктами, особливо враховуючи реалії часу, коли користування месенджерами, соціальними мережами, інтернет майданчиками та сайтами вивело спілкування та взаємодію на новий рівень, в кардинально інший простір, який дозволяє швидше та простіше контактувати і вирішувати різні питання. Більшість молоді переважно використовує саме ці форми взаємодії, для будь яких сфер життя: спілкування, покупки, банківські операції, прояв громадянської позиції, підтримка та допомога різним категоріям громадян, участь в громадських організаціях, звернення до органів влади, тощо. Так само і державні органи, органи місцевого самоврядування наразі використовують інтернет ресурси для взаємодії з населенням і надання як інформації так і доступу для звернень з різних питань.

З урахуванням зазначеного, можемо підсумувати, що соціальна взаємодія це процес, основою якого є обмін інформацією, діями, враженнями, почуттями, тощо та взаємний вплив суб'єктів задля досягнення визначеної мети чи реалізації особистого або спільного інтересу. Саме взаємодія між окремими особами, групами осіб є одним з важливих факторів, що формують суспільство та державу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Карпенко Л. А., Петровский А. В., Ярошевский М. Г. Краткий психологический словарь / Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. 512 с. URL: <http://psychology.academic.ru/284/взаимодействие>.
2. Ильичёв Л. Ф., Федосеев П. Н., Ковалёв С. М., Панов В. Г. Философский энциклопедический словарь / Москва : Советская энциклопедия, 1983. 840 с. URL: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/1929/ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ.
3. Шморгун Л. Г. Менеджмент організацій : навч. посіб. / Київ : Знання, 2010. 452 с. URL: http://pidruchniki.com/component?option=com_jdownloads/Itemid,999999/catpid,250/task,view.annotation/.
4. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. Нац. акад. внутр. справ. Київ : 1999. 700 с.
5. Наумкин Ю. В. Взаимодействие органов внутренних дел с учреждениями массовой информации в борьбе с преступностью. Ташкент : 1999. 91 с.
6. Городяненко В. Г. Соціологія : підручник. Київ: Академія, 2003. 559 с. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/sociology/gorodyanenko_sotsiologiya/part2/2301.htm.
7. Коропатов О. М., Ярмак Х. П. Організаційно-правові питання взаємодії дільничного інспектора міліції з іншими службами міліції та громадськістю : монографія / Одеса: Видавець Букаев В.В., 2009. 184 с.
8. Дворецька Г. В. Соціологія : навч. посіб. / Київ: КНЕУ, 2001. 472 с. URL: <https://buklib.net/books/21973/>.
9. Економічна енциклопедія: у 3 т. / відп. ред. С. В. Мочерний. Київ: Академія, 2000. Т. 1. 864 с.
10. Волощук А. М., Ковальова О. В., Ярмак Х. П. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї : монографія / Одеса : ОДУВС, 2013. 218 с.

11. Московець В. І. Взаємодія міліції та населення в охороні громадського порядку// Вісник університету внутрішніх справ. – 2000. – № 10. – С. 284–288.
12. Аристотель. Категории : соч. : в 4 т. Москва : Мысль, 1978. Т. 2. С. 51–90.
13. Прибутько П. С, Михайленко Р. В., Дубчак Л. М. Конфліктологія : навч. посіб. / Київ : КНТ, 2010. 136 с. URL: https://pidruchniki.com/12631113/psihologiya/korotkiy_slovník_konfliktologichnih_terminiv.
14. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР Інститут мовознавства. Київ : Наукова думка, 1970 – 1980. Т. 4 .799 с.
15. Медведенко Н. В. Медіація як засіб виходу з конфлікту. *Медіація в судовій, правоохоронній та правозахисній системах* : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (Одеса, 30-31 трав. 2019 р.). Одеса : ОДУВС, 2019. С. 147–150.
16. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія. Загальний курс : навч. посіб. Київ : Каравела, 2006. 408 с.